

Het Mulier Instituut onderzoekt

AFNAME VAN HET AANTAL SPORTVERENIGINGEN

Door ontwikkelingen als coronacrisis, energiecrisis, tekort aan vrijwilligers en groeiende concurrentie van commerciële sportaanbieders en sport beoefend in de openbare ruimte, staat het verenigingsleven onder druk. Dit leidt tot zorgen over het voortbestaan van de sportverenigingen. In hoeverre er daadwerkelijk sprake is van een afname van het aantal verenigingen en om welke sporten het dan precies gaat, is in beeld gebracht in de Monitor aantal sportverenigingen in Nederland 2024 van het Mulier Instituut.

DOOR: JANINE VAN KALMTHOUT EN PETER VAN ELDERT (MULIER INSTITUUT)

TOTAALAANTAL SPORTVERENIGINGEN DAALT

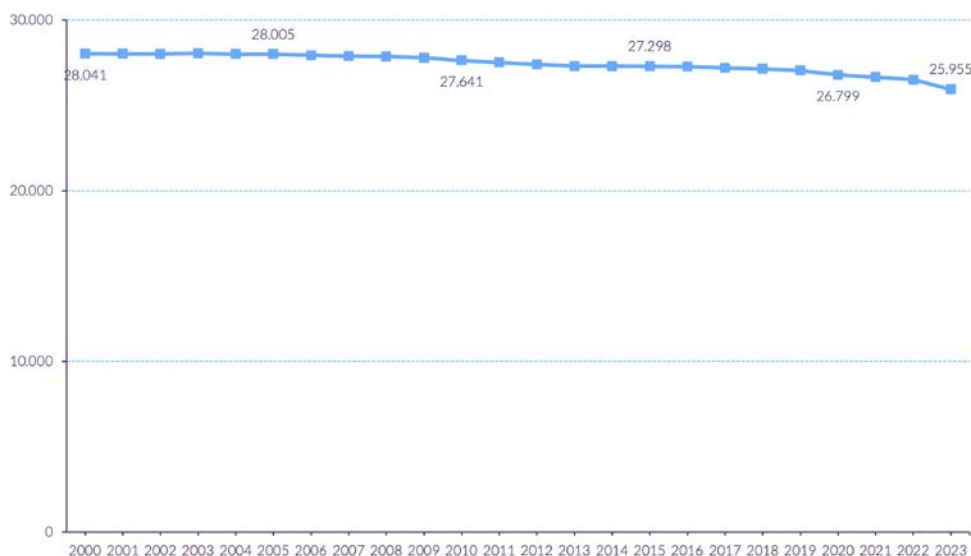
In de periode 2000 tot en met 2023 nam het totale aantal sportverenigingen in Nederland af (figuur 1). In 2000 telde Nederland ongeveer 28.000 sportverenigingen, in 2023 bijna 26.000. Het aantal sportverenigingen daalde daarmee in 23 jaar met ruim 7 procent.

Verschillende bronnen, zoals de ledenstatistiek van NOC*NSF en de statistiek Sportclubs van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), laten een vergelijkbare daling zien van het aantal sportverenigingen over deze periode.

DRIE PERIODES MET STERKERE DALING

Er lijkt sprake van een vrij stabiele daling. Maar tussen 2000 en 2023 zijn er een paar perioden waarin het aantal verenigingen sterker afneemt. Zo zien we een sterkere daling tussen 2008 en 2013. In deze periode verkeerde de Nederlandse economie in een crisis als gevolg van de wereldwijde kredietcrisis. Mogelijk heeft dit invloed gehad op de afname van het aantal sportverenigingen.

Figuur 1. Totaalaantal sportverenigingen in Nederland, 2000-2023* (in absolute aantallen, voorlopige cijfers)

Bron: Mulier Instituut, Databestand sportorganisaties
* Aantal per 1 januari van een jaar om 0.00 uur.

DE CORONASTEUN- MAATREGELEN VAN HET RIJK VOOR SPORT- VERENIGINGEN TIJDENS DE CORONACRISIS HEBBEN MOGELIJK VERENIGINGEN OVEREIND GEHOUDEN

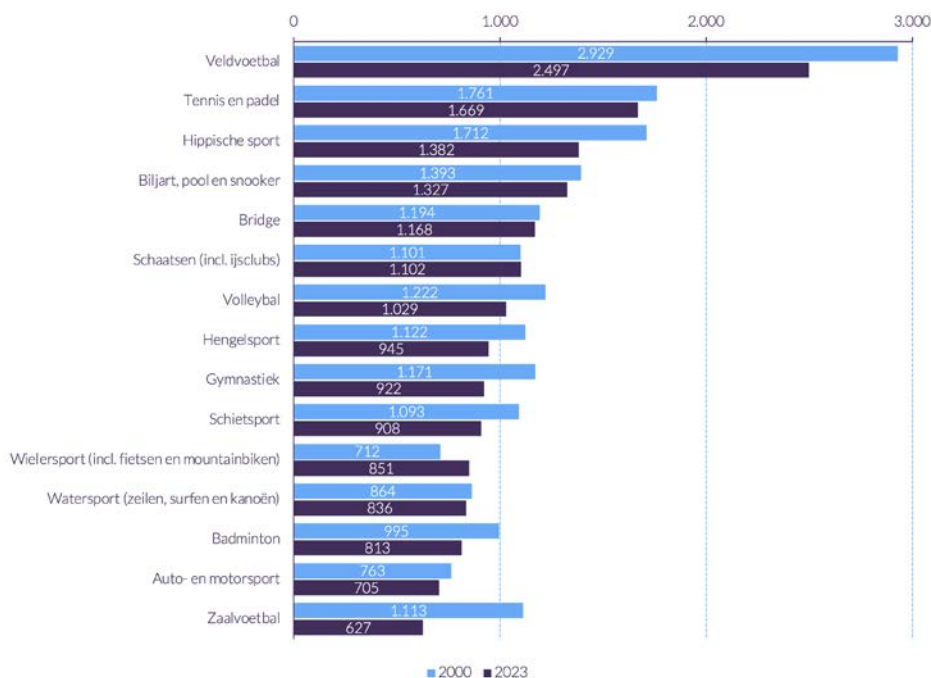
Tussen 2019 en 2020 was ook sprake van een relatief sterke afname. Tijdens de coronacrisis, waarvan het zwaartepunt in 2020 en 2021 lag, nam het aantal sportverenigingen ook af, maar minder sterk dan het jaar ervoor. Mogelijk is deze relatief minder sterke afname het resultaat van de verschillende coronasteunmaatregelen die het Rijk tijdens de coronacrisis beschikbaar stelde voor sportverenigingen. Deze hebben mogelijk verenigingen overeind gehouden. De laatste grote daling vond plaats tussen 2022 en 2023. Dit is zelfs de sterkste afname van het aantal sportverenigingen sinds 2000. Enerzijds komt dit mogelijk voort uit een na-ijleffect van de coronacrisis. Sportverenigingen zijn tijdens de coronacrisis leden kwijtgeraakt en deze zijn niet allemaal teruggekomen. Anderzijds kregen sportverenigingen na de coronacrisis te maken met stijgende energiekosten, wat ze financieel kwetsbaar maakte.

GROTE VERSCHILLEN IN AANTAL VERENIGINGEN PER SPORTTAK

Het aantal sportverenigingen per sporttak loopt sterk uiteen. Veldvoetbal heeft de meeste verenigingen (rond 2.500 in 2023) en curling telt slechts enkele verenigingen (4 in 2023). Na veldvoetbal hebben tennis en padel, hippische sport (paardensport) en biljart/pool/snooker de meeste verenigingen. Verder telden bridge, schaatsen en volleybal ook meer dan 1.000 verenigingen in 2023 (figuur 2).

Het aantal verenigingen in een tak van sport zegt overigens niets over het aantal leden. Als we kijken naar de top 10 van sportbonden met de meeste leden, staan daar bijvoorbeeld golf (vierde) en hockey (zesde) in.

Figuur 2. Top 15 sporttakken* naar aantal sportverenigingen in Nederland, ontwikkeling tussen 2000 en 2023 (in absolute aantallen, voorlopige cijfers)

Bron: Mulier Instituut, Databestand sportorganisaties.

*Het gaat hierbij om de sportverenigingen die één sporttak aanbieden. De sportverenigingen die meerdere sporttakken aanbieden vallen onder de categorie Omnisport.

Terwijl deze sporten niet in de top 10 staan op basis van aantal sportverenigingen (respectievelijk 30ste en 26ste plek). Er zijn relatief weinig hockey- en golfverenigingen, maar de verenigingen die er zijn, hebben relatief veel leden. Het aantal sportverenigingen zegt dus niets over de grootte van een tak van sport in aantal leden.

ONTWIKKELING SPORTTAKKEN: STIJGERS EN DALERS

De ontwikkeling van het aantal sportverenigingen tussen 2000 en 2023 verschilt sterk tussen sporttakken. Tussen 2000 en 2023 nam het aantal sportverenigingen voor zaalvoetbal het sterkst af, zowel absoluut (-486 verenigingen, figuur 2) als relatief (-44%). Daarnaast zien we een grote afname van het aantal veldvoetbal-, paardensport- en gymnastiekverenigingen (tussen 15 en 21 procent daling). De sporttak met de sterkste absolute stijging van het aantal sportverenigingen tussen 2000 en 2023 was de wielersport (+139 verenigingen; figuur 2). Maar in procenten viel

de groei van het aantal wielersportverenigingen mee (+20%). Voor bijvoorbeeld darten (+86%), roeien (+72%) en boksen (+57%) lag die een stuk hoger. Voor vechtkunsten en danssport zien we zelfs een groei van meer dan 100 procent: het aantal sportverenigingen voor deze sporttakken is meer dan verdubbeld.

ZORGELIJKE TREND

Tussen 2022 en 2023 vond de sterkste afname van het aantal sportverenigingen plaats sinds 2000. Deze afname lijkt een voortzetting van een sterke daling die in 2019 is ingezet. In de jaren van de coronacrisis was tijdelijk sprake van een kleinere afname, waarschijnlijk door de steunmaatregelen van de overheid. De komende jaren zal blijken of deze sterke afname zich voortzet. Een verklaring voor deze zorgelijke trend kunnen we op basis van de data niet geven, maar we blijven de situatie bij de Nederlandse sportverenigingen ook de komende jaren monitoren.

HET AANTAL SPORTVERENIGINGEN ZEGT NIETS OVER DE GROOTTE VAN EEN TAK VAN SPORT IN AANTAL LEDEN